

Helen Arnold, Matthew Maycock, Rosemary Ricciardelli (Eds.): Prison Officers: International Perspectives on Prison Work

Cham: Palgrave Macmillan, 2024, 519 strani

(Pazniki: Mednarodne perspektive o zaporskem delu)

Pazniki imajo ključno vlogo v ustvarjanju sprejemljivega zaporskega vzdušja, ki pa je nemalokrat prezrta. Kljub relativni homogenosti skupine obstajajo pomembne razlike med pazniki v različnih kulturnih okoljih, kot posledica kaznovalne usmeritve. Pazniki so namreč hkrati soustvarjalci kaznovalne politike in njeni izvajalci v praksi. Helen Arnold, Matthew Maycock in Rosemary Ricciardelli v knjigi »Pazniki: Mednarodne perspektive o zaporskem delu« (orig. *Prison officers: International perspectives on prison work*) predstavijo različne vidike pazniškega dela in tudi značilnosti paznikov kot skupine v mednarodni perspektivi. Knjiga je razdeljena na štiri tematske sklope, ki celovito predstavijo pazniški poklic v različnih državah: 1) interpretacija in izvajanje moči in avtoritete pri paznikih, 2) identiteta in poklicna kultura paznikov, 3) implikacije zaporske politike in vodstva na vlogo paznikov ter 4) delovne razmere in dobrobit paznikov.

Prvi tematski sklop obsega štiri poglavja in se osredinja na zaznavo lastne moči in avtoritete pri paznikih ter njihovo uveljavljanje v praksi. Alison Liebling razpravlja o moralni vrednosti avtoritete, ki se odraža v delu paznikov. Usklajenost delovanja paznikov z uveljavljenimi družbenimi normami je ključnega pomena, saj pazniki ustvarjajo red v zaporih. Delo paznikov je kompleksno in zahteva ne samo profesionalno znanje, temveč tudi ustrezne osebnostne značilnosti in kompetence, ki pazniku omogočajo status legitimnega nosilca avtoritete v zaporskem okolju. Avtorica poudari pomembnost ustreznih odnosov (angl. *right relationships*), ki omogočajo paznikom zagotavljanje varnega in sprejemljivega zaporskega okolja brez (pogoste) uporabe prisile. Anton Symkovych predstavi delovanje paznikov v zgodovinskem, kulturnem, pravnem in ekonomskem kontekstu ukrajinskih zaporov. Avtor poudari problematiko paznikov pri vzpostavljanju legitimnosti položaja avtoritete v represivnem in militarističnem zaporskem sistemu, v katerem pazniki še vedno uporabljajo neformalne metode fizičnega kaznovanja. Pazniki se pri vzpostavljanju odnosov z zaporniki pretežno zanašajo na osebno moč (angl. *personalised power*), ki se kaže v uporabi različnih prijemov pri delu z zaporniki, z namenom prepoznave paznikov kot dostojnih oseb (ukr. *normál'nyy muzhýk, lyudýna*) pri zapornikih in posledičnem priznavanju legitimnosti položaja. Martine Herzog-Evans in Jérôme Thomas razpravljata o odnosu med pravnimi normami in zaznavo legitimnosti vladavine prava pri paznikih. Avtorja sta opozorila na odklonilen

odnos paznikov do pravnih norm, ki se je odražal v pogostem ignoriranju uveljavljanja pravil v praksi. Hkrati sta poudarila, da so pazniki kljub visoki stopnji profesionalizma pragmatični pri uveljavljanju pravil (to je diskrecijska moč odločanja), kar poudarja navedeno pravno socializacijo (angl. *legal socialisation*), ki pa ne pomeni nujno odklonskosti, saj je zapor kompleksno okolje in zahteva prilagoditev vseh akterjev. Tomas Max Martin in Andrew M. Jefferson predstavita dinamičnost moči zaporskega osebja v zaporskih okoljih postkolonialnih držav, pri čemer se osredinjata na delegiranje moči, ki jo tradicionalno imajo pazniki, na zapornike. Zgodovinski in družbeni kontekst postkolonialnih držav (Tunizija, Mjanmar, Filipini, Sierra Leone) je vplival na kaznovalno kulturo, v kateri pazniki oziroma zaporsko osebje in zaporniki skupno upravljajo zapore. Avtorja ponudita alternativno konceptualizacijo moči in nadzorstvene/vodstvene strukture, ki z uporabo zapornikov, ki opravljajo določene naloge paznikov, prinašajo tako določene ugodnosti za zaporsko osebje (razbremenitev obveznosti, povečanje nadzora in varnosti v zaporih, ohranjanje neformalnih razmerij z zaporniki itd.) kot tudi negativne učinke, ki se primarno odražajo v nasilju zapornikov v vlogi paznikov nad drugimi zaporniki.

Drugi tematski sklop obsega pet poglavij in se osredinja na identiteto paznikov in poklicno kulturo. Jamie Bennett poudari vlogo medijev, specifično prikaza paznikov v filmih, pri oblikovanju zaznav paznikov v javnosti. Tradicionalno so bili pazniki v filmih predstavljeni kot negativci oziroma posamezniki, ki opravljajo »umazano delo« (angl. *dirty work*). Taka predstavitev paznikov pa je doživela spremembe v novejših filmih z zaporsko tematiko. Avtor poudari pomembnost filmov kot medija socialnega diskurza, ki se navezuje na družbeni svet zaporov. Filmi imajo pomembno vlogo pri oblikovanju (nemalokrat napačnih) predstav o delu v zaporu, kar vpliva na delovanje posameznikov, ki se zaposlijo v zaporskem sistemu. Joe Garrihy predstavi poklicno kulturo paznikov kot intenzivno identifikacijo posameznikov s skupino, v kateri prevladuje sproščena domačnost, ki presega samo kolegialne odnose. Tradicionalni lastnosti takšne skupine sta solidarnost in prilagodljivost, ki se odražata v »tovarištvu« med pazniki. Anna Eriksson primerja interakcije med zaporskimi delavci in zaporniki v norveškem in avstralskem zaporskem sistemu. Avtorica z uporabo klasifikacije različnih načinov dela paznikov (Tait, 2011) poudari razlike pri delu zaporskega osebja z

obsojenci, ki so posledica različne kaznovalne usmeritve (in kaznovalne politike). Tako v norveških zaporih prevladuje dinamično zagotavljanje varnosti, ki temelji na dobrih odnosih z zaporniki (prijateljski, a ne prijatelji; angl. *friendly but not friends*), medtem ko v avstralskih zaporih prevladuje statično zagotavljanje varnosti, pri katerem ni (vsaj navideznega) zupanja med pazniki in zaporniki (nikoli ne zaupaj barabam; angl. *never trust the bastards*). Katrina Morrison in Matthew Maycock razpravljata o relativno neznani temi v penološkem raziskovanju, to je o pomembnosti članstva paznikov v sindikalnih združenjih. Avtorja sta poudarila, da članstvo v sindikatu vpliva na posameznikov občutek varnosti, predvsem v odpravljanju ranljivosti pri delovanju v težavnem in nemalokrat nevarnem zaporskem okolju (na primer zagotavljanje ustreznih delovnih razmer), kot tudi na identiteto posameznika (pripadnost zaporskemu/pazniškemu poklicu). Judith Pallot predstavi položaj in vlogo paznikov v Rusiji. Avtorica poudari sistemski problem zlorabe moči zaporskega osebja ter nehumano obravnavo in kršenje človekovih pravic zapornikov. Pazniki se pri delu v strogo hierarhičnem militarističnem zaporskem sistemu zanašajo na strogo disciplino kot obliko reedukacije zapornikov v kontekstu retribucije in odvracanja kot ciljev kaznovanja storilcev kaznivih dejanj.

Tretji tematski sklop se osredinja na vpliv zaporske politike in vodstva na vlogo paznikov in obsega pet poglavij. Thomas Akoensi se osredinja na zaznave pravičnosti pri paznikih v ganskem zaporskem sistemu. Avtor poudari vlogo postopkovne in distributivne pravičnosti v različnih slogih upravljanja vodstvenih delavcev v zaporih ter poudari negativen vpliv nepravičnih vodstvenih praks (na primer omejevanje ugodnosti, napredovanj in podobno) na občutke nepravičnosti pri paznikih in posledično na celotno družbeno ozračje v zaporih. Slabo ozračje v zaporu vpliva na obravnavo zapornikov, kršenje pravil in zadovoljstvo s službo pri paznikih. Knut H. Sørensen predstavi delo paznikov v strogo varovanem zaporu na Norveškem. Avtor kritizira strog način varovanja v zaporu, ki omejuje oziroma minimalizira socialne interakcije in komunikacijo paznikov oziroma zaporskega osebja z zaporniki. Model strogega varovanja je v nasprotju z idejo o humanih zaporih, ki temeljijo na odnosih med zaporskim osebjem in zaporniki, ter hkrati (popolnoma formalizira) in dehumanizira delo paznikov (Liebling, 2011). Anders Bruhn in Per-Åke Nylander razpravljata o spremembah kaznovanja in vlogi paznikov na Švedskem. Avtorja poudarita, da se je švedska kaznovalna politika v večji meri preusmerila od rehabilitacije zapornikov v njihovo onesposobitev, kar je degradiralo vlogo paznikov na (le) zagotavljanje reda in varnosti ter posledično vplivalo na odnos paznikov do njihovega poklica in pričakovanja v zvezi z njim (to je sprememba profesionalne vloge). Wing Hong Chui, Aaron H. L. Wong, Henry Kao in Frank Wong predstavijo vlogo paznikov v Hongkongu.

Avtorji poudarijo tretmajsko usmerjenost zaporskega sistema in pomembno vlogo paznikov v procesu rehabilitacije zapornikov, kot tudi vključevanje skupnosti v smislu pripravljenosti sprejeti bivše zapornike nazaj v skupnost. Uspešnost sistema je vidna v nizkih stopnjah povratništva zapornikov, hkrati pa avtorja opozorita, da prihaja do izzivov tradicionalne vloge paznikov z uvajanjem sodobnih tehnologij (na primer koncept pametnega zopora; angl. *smart prison concept*), ki nadomeščajo nadzorstveno vlogo paznikov in omejujejo njihove interakcije z zaporniki. Vijay Raghavan predstavi razmere v indijskih zaporih, za katere so značilni prezasedenost in pomanjkanje osebja, kot tudi neustrezne delovne razmere, ki negativno vplivajo na moralo paznikov. Avtor poudari nezainteresiranost države in javnosti za uveljavljanje sprememb v zaporskem sistemu, ki bi izboljšale delovne razmere, in usposabljanje za zaposlene, kot tudi obravnavo zapornikov, ki temelji na disciplini in odvracanju in ne na rehabilitaciji.

Četrti tematski sklop, ki obsega štiri poglavja, se osredinja na delovne razmere in dobrobit paznikov v zaporih. Rosemary Ricciardelli, Marcela Siqueira Cassiano in Gillian Foley predstavijo vpliv dela v zaporu na dobro počutje oziroma zdravje paznikov v Kanadi. Avtorji poudarijo negativne vplive izpostavljenosti psihološko travmatičnim dogodkom in delovnemu stresu, ki vodi v čustveno izmučenost, na duševno zdravje paznikov. Izpostavljenost dolgotrajnemu stresu in travmatičnim dogodkom lahko povzroči duševne težave, ki vodijo v problematično vedenje paznikov, kar zahteva strokovno obravnavo oziroma pomoč in preventivne intervencije. Makeela J. Wells, Stacy H. Haynes in David C. May predstavijo zaznave paznikov o lastni izpostavljenosti nevarnostim na delovnem mestu v ameriških zaporih. Avtorji opredelijo dejavnike (usposobljenost paznikov, razmerje med pazniki in zaporniki, način dela z zaporniki ipd.), ki vplivajo na verjetnost za viktimizacijo pri paznikih, ter hkrati poudarijo zavedanje paznikov o povečani nevarnosti okužbe z nalezljivimi boleznimi na delovnem mestu, ki izhaja ne le iz značilnosti zaporske populacije (velik delež odvisnikov, številni zaporniki, okuženi z nalezljivimi boleznimi), temveč tudi iz same strukture in razmer v zaporih, ki ne omogočajo zaježitev infekcij oziroma epidemij. Francisco Elionardo de Melo Nascimento predstavi delo paznikov v brazilskih zaporih. Avtor poudari razmere v zaporih, ki obsegajo prezasedenost, neustrezne higienske razmere, nasilje, pomanjkanje osebja itd., kot glavne vzroke za nezadovoljstvo s službo, izgorelost in negativne posledice na fizično in duševno zdravje paznikov. Poklic paznika v brazilski družbi ni spoštovan, hkrati pa je delo paznikov zaradi razmer v zaporih omejeno in se osredinja predvsem na zagotavljanje varnosti in nadzora ter spremestev zapornikov. V zaključnem poglavju knjige Matthew Maycock, Rosemary Ricciardelli in Helen Arnold povzamejo ključne ugotovitve avtorjev poglavij in opredelijo novo raziskovalno agendo, ki

naj se osredinja na vlogo paznikov v zaporih v sedanjem času, saj se zaradi kompleksnosti zaporskega okolja njihova vloga spreminja.

Odlika knjige je v primerjalnem pristopu, ki pa mu mogoče manjka metodološka robustnost, kar je značilno za dela tolikšnega obsega. Kljub temu prikaže značilnosti in vlogo paznikov v različnih zaporskih sistemih. Natančneje, avtorji so v poglavjih predstavili položaj in vlogo paznikov v zaporskih sistemih na vseh celinah. Kljub številnim razlikam v ciljih kaznovanja, razmerah v zaporih in usposobljenosti zaporskega osebja pa je pomembnost paznikov tako pri zagotavljanju varnosti, nadzora, rehabilitacije zapornikov kot tudi pri oblikovanju družbenega vzdušja poudarjena v vseh obravnavanih zaporskih sistemih, kar potrjuje ključno vlogo paznikov za delovanje zaporov (Liebling idr., 2011). Knjiga poudari kompleksnost dela paznikov in njihov položaj kot soustvarjalcev in izvajalcev kaznovalne politike v praksi. Neizogibna povezanost kaznovalne politike, ciljev kaznovanja in zaporskega dela je poudarjena praktično v vseh poglavjih in pomembno dopolnjuje obstoječa dela s področja primerjalne penologije oziroma kaznovalnih politik (Cavadino in Dignan, 2006; Daems idr., 2013; Tonry, 2009), ki nemalokrat zanemarijo izvrševanje kazenskih sankcij v praksi oziroma mu ne namenijo dovolj pozornosti. Hkrati po obsegu primerjave med državami knjiga presega vsa dosedanja dela (Skarbek, 2020). Knjiga je pomembno delo, ki ga priporočam ne le raziskovalcem s področja penologije, temveč tudi predavateljem na univerzah in zaporskim delavcem. Njena kvaliteta dosega najvišje znanstvene standarde in delo uvršča med temeljna dela penologije.

Rok Hacin

Literatura

1. Cavadino, M. in Dignan, J. (2006). *Penal systems: A comparative approach*. Sage.
2. Daems, T., van Zyl Smit, D. in Snacken, S. (ur.) (2013). *European penology?* Hart Publishing.
3. Liebling, A. (2011). Distinctions and distinctiveness in the work of prison officers: Legitimacy and authority revisited. *European Journal of Criminology*, 8(6), 484–499.
4. Liebling, A., Price, D. in Shefer, G. (2011). *The prison officer* (2nd ed.). Routledge.
5. Skarbek, D. (2020). *The puzzle of prison order: Why life behind bars varies around the world*. Oxford University Press.
6. Tait, S. (2011). A typology of prison officer approaches to care. *European Journal of Criminology*, 8(6), 440–454.
7. Tonry, M. (2009). *Thinking about punishment: Penal policy across space, time and discipline*. Ashgate.